

Előfizetési felhívás!

A második felév küszöbén felhívjuk a humorának minden kedvelőjét, hogy előfizetőink díszes sorába álljanak.

Lapunk célja: tartózkodván minden politikai és társadalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versekkel, adomákkal és szellemes ötletekkel mulattatni a mindkét nembeli közönséget.

Képeinket továbbra is Jankó rajzolja az ifjabb művész nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA:

októbertől december végeig ... 2 ft.
októbertől március végeig ... 4 ft.

Az első (1886.) évfolyamból is áll még néhány teljes példány rendelkezésünkre, melyet új előfizetőink 4 főtért megrendelhetnek.

Előfizetéseket az év elejétől is elfogad

Az *Urambátyám* kiadóhivatala.

1887. okt. 130. sz. 1887. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

A szlav népek multjából. — Asbóth Oskáról.
Bessenyei György. (I. L.) — Boöthy Zsoltól.
A latin, cyril, dák és székely írásjegyek kérdése a románoknál. — Moldován Gergelytől.
Az anyagi érdekek befolyása a politikai szervezetre. — Földes Bélától.
A színész. Drámai költemény. — Csiky Gergelytől.
Schiller költeményeiből. I. Vágy. II. A föld felosztása. — Spöner Andortól.
Johnson S. 'Irené'-je. — Imre Sándortól.
Nyílt levél a szerkesztőhöz. — Trefort Ágostontól.
Értesítő: Iványi István: Szabadka, szabad kir. város története. — S. — B. Rosner Ervin: Régi magyar házassági jog. Pulasky Ágostontól. — Justh Zsigmond: Káprázatok. — e. — Singer I.: Simplified grammar of the hungarian language. Kúnos Ignácztól. — Verus: Száz epigramma. — t.
A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenkét-szer 120 ivnyi tartalommal.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte toglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Előfizetéseket minden könyvtár, eladó, Bécsben, Selenaki György és k. egyet. könyvtár, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadóhivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak utaltatva elfogadásra.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

Poloskák,

svábbogarak, csótánybogarok, molyok, hangyák, bolhák, legyek,

stíbt biztosan és gyökeresen kirtja csak az én minden

rovartirtó porom,

dobozokban 1 fjtával, kisebb 55 és 30 kr-ával. Azonkívül ajánlom különlegeségeimet, u. m. sváb- és csótánybogar-irtó port, dobozokban 1 fjtával, kisebb 55 kr-ával. Moly- és hangya-irtó por dobozokban 1 fjt., kisebb 55 kr. o. e. Elpusztíthatatlan mézga-fújtatók, melyek egylevel a rovar, moly, vagy orosz bogarpor egyformán szétszórható, és a legkisebb hasadékokba belövellő. 1 darab ára 50 kr. Poloska-irtó szesz butorok számára. Egy nagy üveg 50 kr., egy kis üveg 30 kr. Felülmúlhatatlan hatású poloska-irtó szesz, falazat számára. Festésnél, meszeslélél vagy falak mázolásánál a festékbe, meszbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg elegendes egy közepes nagyságú szobára. Ára 1 fjt. Cs. és k. szab. a maga nemében egyetlen hatású

patkány- és egér-irtó szer.

(Nem mérgei csakis rágó állatoknak halálra.) Egy bádog doboz ára 1 fjt., 6 doboz ára 5 forint o. e. Számos megrendeléseket vár:

REISS B., magyar királyi szabadalmaz. vegyszeri termények gyára, Budapest, VII., király-utca 47. sz., I. em.

hová minden írásbeli megrendelés intézendő. — Fiókraktárak Budapest: Thauy József úrál, V., nagykorona-utca 12. sz. és Szilber Antal Vajda úrál VII., király-utca és Karoly-körut sarkán, báró Orszy-féle házban.

Hatóságilag engedélyezett teljes végeladás,

az üzlet felosztása miatt.

SZŐKE EDE UTÓDA

Budapest, IV., váczi utca 2.

térdfűt, női pipere, szalag, szövött és rövidaru raktára melyen a beszerzési áron alul adatlak el.

A ki jó árut olcsón akar vásárolni e ritka alkalmat felfogja használni.

Centrális-czimbalom.

Legújabb találmány Ausztria-Magyarországban szabadalmazva. Azon előnnyel bír, hogy szekrény és feneke a), valamint felsőlapja b) domboru alakban van készítve, a cimbalom feneke alatt 5 vasrud c) van elhelyezve, melyek a szekrény két oldalát tartják össze és csavarok által, úgy mint a felső hurok feszítetők meg, miáltal úgy a szekrény, mint a feneke a repedéstől megóvatik, igen tartós hangot nyújt és így a centrális-czimbalom úgy a hangban, valamint a szerkesztben is minden eddigi alkalmazásban volt cimbalomtól felülmúl.

Legújabb találmány Ausztria-Magyarországban szabadalmazva.

APPEL IGNÁCZ,

HANGSZER-KÉSZÍTŐNÉL,

Budapest, Gróf Karolyi-utca 5 és magyar-utca sarkán 18.

Prospectusok kicserélve ingyen és bérmentve küldetnek.

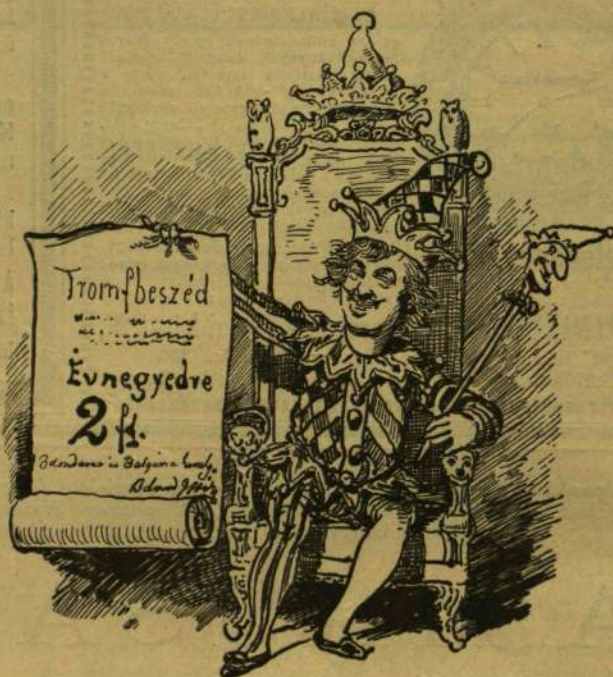
A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent minden könyvtárunkra kapható:

Jókai Mór munkái.

Népszerű kiadás. Egy-egy füzet ára 40 kr.

1. A varchioniták.
2. Fortunatus Imre. — Shirin.
3. Kalóz-király.
4. Sonkoly Gergely. — A drágakövek. Marce Zsere.
- 5-9. Törökvilág Magyar rszagon. 5 füzet.
10. A bűntárs. — Nepean sziget.
- 11-12. A kétszaru ember. — Az egyiptusi rózsza. 2 füzet.
13. Koronát szerelemért. — A Hargita. — A kalmár és családja.
14. Petki Farkas leányai. — Három-széki leányok. — A két százsz.
15. Regék.
16. Carinus. — A nagy-enyedi két fűzfa.
17. A serfőző. — A nyomorék naplója. — Fekete világ.
- 18-20. Erdély aranykora. 3 füzet.
- 21-23. Csataképek 1848-1849-ből. 3 füzet.
24. Bujdosó naplója. — Kurbán bég. — Megölt ország.
- 25-26. A fehér rózsza. — Humorisztikus papirszettek. 2 füzet.
27. Magyarhon szépségei.
- 28-29. Szomorú napok. 2 füzet.
- 30-31. A jancsárok végnapjai. 2 füzet.
- 32-37. Kárpáthy Zoltán. 6 füzet.
- 38-43. Egy magyar nábob. 6 füzet.
- 44-47. Új földesúr. 4 füzet.
- 48-53. Szegény gazdagok. 6 füzet.
- 54-55. A magyar elődöböl. 2 füzet.
- 56-59. Hétköznapiak. 4 füzet.
- 60-63. A régi jó táblabírák. 4 füzet.
- 64-65. Délvirágok. 2 füzet.
- 66-67. Milyenek a nők? 2 füzet.
- 68-71. Véreskönyv. 4 füzet.
- 72-73. A magyar nép élceze szép hegedűszóban. 2 füzet.
- 74-76. Arnyképek. 3 füzet.
- 77-82. A kőszívű ember fia. 6 füzet.
83. Milyenek a férfiak?
- 84-89. Politikai divatok. 6 füzet.
- 90-93. Mire megvénlünk. 4 füzet.
94. Oceania. Egy elsőyvet világrész tört.
- 95-97. Az elátkozott család. 3 füzet.
- 98-99. Felfordult világ. 2 füzet.
100. Elbeszélések.
- 101-112. Dekameron. Száz novella. 12 füzet.
113. Egy asszonyi hajszál. Történelmi regényvázlat.
114. Az életből elvesve.
- 115-119. Nővtelen vár. Történelmi regény. 5 f.
- 120-121. Népvilág. Elbeszélések. 2 füzet. Tartalma: Kedve: atyáink. — A falu bolondja. — A világ vége. — A napdalok hőse. — Kesztyűs Péter. — Kötél áztatva jó (komáromi mende-monda). — Emberek és keltábu állatok. (Orbi pictus.) — Sic vos non vobis. — A hazajáró lélek. — A részpatoki lelkes.
- 122-124. Szélségek alatt. Elbeszélések. 3 f.
125. Észak honából. Muszka rajzok.

Tromfbeszéd.

Tisztelt Reakció és közvélemény!
Kedvelt Mamelukjaink!
Évnyegvedre 2 ft.
Ezt az államháztartási költséget szavazzátok meg.
Igen, oh igen!
Ezzel az új öt éves országgyűlést, — az új Mamelukok albumával, — megnyitottnak nyilvánítjuk.

Bolond Istók

Budapest, Bolondtér és Balgária sarkán.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS
A „BOLOND ISTÓK”-ra.

A Bolond Istók, a legdiszesebb kiállítás és legnagyobb élel-lapunkra, ez évnyegveddel új előfizetést nyitunk.

Előfizetési feltételek:

október—december évnegyedre ... 2 ft.
október—március félévre ... 4 ft.

Előfizetéseket, legközelszerűben posta-utalvánnyal, a kiadóhivatalnak küldendők. Budapest, egyetem-utca 4. szám.

A Bolond Istók kiadóhivatala.

42-DIK SZÁM. 1887.

BUDAPEST, OKTÓBER 16.

XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft.
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft.
1 félévre — 4.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 ft.
1 félévre — 3.

Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott viteldi is csatolandó

MAROKKÓ ÉS NÉPE.

NEM csekély izgatottságot szült a politikai világban az a hír, hogy Mulej Hasszán szultánt, a próféta egyenes leszármazóját, Marokkó és Fez császáraját, Tafilelt és Sus uralkodóját megmérgezték. A hír nem bizonyult valósnak, az «Isten választottja» címével felruházott hatalmas fejedelem még él; azonban az izgatottság folyvást tart: a zsarnok halála valószínűleg ma már csak rövid idő kérdése s a Marokkóban előtérbe lépett trónzavarak alkalmat adnak a Földközi-tenger környékén

lakó európai népeknek, hogy a leendő örökség átvétele fölött gondolkozzanak. Ha egyelőre nem is épen Marokkó meghódításáról van szó, nagyon lényeges kérdés különösen a spanyolok és francziák szemében, hogy a szomszéd mohamedán állam, mely eddigi önállóságából ma már a keleti «beteg-ember», a török sorsára kezd jutni, mely európai hatalom befolyása alá kerüljön? Mulej Hasszán életben maradása és halála Marokkó jövőjére nagyon kevés jelentőségű s a politikai érdeklődés Afrikának ezen eddig csekély figyelemre méltított országa iránt tovább tart, a mi természetes is, különösen mióta a franczia köztársaság rá vetette szemét az eddig még független országra, az a köztársaság, melynek

ujabban Algir mellett Tunisban is szilárd állást sikerült kivívnia.

Marokkó a magyar irodalomban, az újabb időkig a nyugat-európaiban is ritkán volt emlegetés tárgya. A csaknem ismeretlen világ megismerésének az újabb események által is fokozott ingere érdekessé tojga tenni a helyszínen felytett s ez alkalmammal bemutatott képeket, melyeket Harris Walternek most megjelent munkája után közlünk, a melyet egy kitűnő angol rajzoló, Woodville Caton illusztrált, ki a jelen év tavaszán Marokkóban járt egy Kirby-Green Vilmos által vezetett követség kíséretében.

Négy fővárosa van a marokkói császárságnak és a hozzá kapcsolt tartományoknak: Fez, Ma-

ANGOL KÖVETSÉG MAROKKÓBAN: A KÜLDÖTTSÉG FOGADTATÁSA DUKALÁBAN.

rokkó, Mequinez és Rabat (régében még Saffi is ide tartozott, de ennek gyönyörű palotája ma már romokban hever). A két utóbbit az uralkodó ritkán látogatja meg, de Fezben és Marokkóban felváltva hosszabb ideig tartózkodik, bár udvartartásának hetekig tartó átszállítása a homok-pusztákban keresztül a fejedelmet kísérő 30—40,000 főnyi katonasággal együtt bizonyosval sokkal nehezebb dolog, mint bármely európai fejedelem útja, midőn egyik székvárosból a másikba teszi át ideiglenes tartózkodási helyét.

Kirby-Green követségét Mulej Hasszán szultán Marokkóban, a délnyugat felé a nagy Atlasz hegység aljában fekvő székvárosban fogadta és Woodcillenek itt bemutatott képei is e városra és vidékére vonatkoznak és e mellett a szultán udvartartásából mutatnak be egyes részleteket.

Mulej Hasszán 1873-ban jutott trónra. Ősei, kik eredetileg Tafleltől származnak, már 250 év óta uralkodnak Marokkóban és ő a 14-ik szultán ebből a dynastiából. Atyja és közvetlen elődje, Szidi Mohamed, mint annyi más keleti uralkodó, palota-forradalmakkal lett áldozata. Egy este feleségeivel együtt eszolkázza, vízbe esett és bár kihúzták, alig maradt annyi ideje, hogy két megmentőjét, két szolgálattevő tisztjét a saját kezével ölje meg azon okból, mivel hogy feleségeit is meglátták. Csakhamar maga is meghalt, valószínűleg nemcsak a «szerencsétlen véletlen» következtében. Fia, a jelenlegi szultán, hozzá hasonló zsarnok s habár nem gyilkolja le oly sok alattvalóját sajátkezűleg, mint atyja tette, kinek az öldöklés valóságos szenvedélye volt, a nevében és rendeletére elkövetett gyilkosságok, különösen a mérgezések, még ma is napirenden vannak Marokkóban. Tisztviselők, udvari hivatalnokok állása teljesen a szultán személyétől függ, vizsgálat nélkül végezhetnek ki egyesek s pusztítottak el egész falvak. Maga a szultán különben elég egyszerű életet él s csak háremére költ sokat. Rendszeren napfelkölte előtt ébred s naponkint kétszer imádkozik. Étélében kevés a változatosság, villát és kést nem használ, minden edelt feleségek kezével maga szed ki, de csak azután, ha előbb egy magasrangú hivatalnok, az udvari kostoló, meggyőződött arról, hogy nincs mérgezés. Háreme ellenben igen gazdag. A korán által megengedett négy törvényes feleségen kívül, mintegy másfélszer nő el a királyi palotában, kik azonban folyvást változnak, mivel a megunt vagy kegyvesztett nők gyakran kerülnek a marokkói rabszolga-piaczra. Maga a szultán körülbelül 45 éves, sovány barna ember, előkelően finom kezekkel s udvarias külső modorral.

A marokkói szultáni palota a Kasbah-tértől kezdve egész kis városrészt alkot, s még ezen kívül terület az Agidal-palota óriási kertjével. A régi palota (Maimunich) bejárata a Kasbah-tértől egy nagy bolthajtásos disztitűs zöld kapu. Tornyokkal ellátott falak, igen csinos arabeszkék, festői látványt nyújtanak a palotánál, de belsejét utazóknak nem láthatják meg. Az Agidal-palota, melyet a jelenlegi szultán építtetett, négyszögű tornyaival és előrenyúló ereszeivel inkább középkori kastélyra emlékeztet. A park rendkívüli nagy, óriási olajfasorok szelidelik át minden irányban s azok között egész vadon állapotban vannak narancs- és citrombócák, pálmák, granát- és cyprusfák s van benne egy mély tó is; az egész parkot különben nagyon elhagyott állapotban találták utazóink, s csak a kellemes árnyék s a tömörkedő madárral tette előtűk vonzóvá.

Mulej Hasszán a palotája előtt levő térségen nagy fénnel fogadta az angol küldöttséget. Huszonkét ezer katona és testőr s tömérdek nép jelent meg e helyen. A lovaskatonák is gyalog voltak, lovaik zabláját fogva. A csapatok által körül vett kör közepén állott meg az angol küldöttség az udvari tisztviselők között, legelő maga a követ selyem borítékban tartva megbízó levelét, oldala mellett a követség alban szolgája s egy mór, a szultánnak ajándékba hozott ponyorkat tartva. Festői látványt nyújtott a környezet s az emberek. A gyalogság biborpiros és kék öltözetet viselt, mely egy skót eredetű tiszt befolyása következtében már némileg a zuafók egyenruhájához hasonlított; a lovasság nemzetiesen lebegő fehér kaftánt hordott, az udvari emberek hófehérben jelentek meg. Hosszas várakozás után trombita-harsogásra megnyílt a nagy kapu s megkezdődött a fejedelmi menet. Legelő fekete rab-

szolgák négy gyönyörű lovat hoztak ki, barna, pej, fekete s fehér színűeket, utánuk jött az udvari marsal fehér zászlóval, majd különféle udvari tiszték, fegyverhordók s végre maga a szultán pompás lova, melynek zöld terítéke s arany díszítése élenk ellentétben állott a lovag hófehér öltözetével. Mindkettő felett emelkedett a díszes császári napernyő; két oldalt gyalogosok hosszú fehér legyezőkkel üzték el a forró-ságot. A szultán után több udvari tiszt következett s végül egy aranyozott kocsi. Az üdvözlések s hivatalos teendők elvégzésével az ajándékokat mutatták be. A shetlandi ponyva-lovak s a festői öltözött alban szolga általában nagy feltűnést keltettek. A többi ajándékokat később a palota egyik külső részébe vitték, melynek oszloposarnokában maga a szultán nagy kíváncsisággal nézte azok kicsomagolását. Egy nagy velociped, melylyel ő maga s feleségei még az nap délután kísérleteket tettek, több önmozgó játék s egy négyesővű Lancaster-revolver nyertek meg különösen tetszést; ez utóbbitól rögtön maga a szultán lött.

A követség több hetet töltött Marokkóban s ez idő alatt csak maga Kirby-Green érintkezett a szultánnal s a főbb udvari emberekkel, a követség többi tagjainak elég ideje volt a város és környékének megtekintésére, sőt egy kis társaság a híres Nagy-Atlasz hegység felé is tett néhány napra terjedő kirándulást. Maga a város kevésbé érdekes. Olyan, mint a többi keleti városok, talán csak még piszkosabb és forróbb. A régi királyi épület bensejét, mely még az arab művészet virágkorából való, valamint a mecseteket vallásos tekintetek elzártak előtűk. Külsőleg legtekintélyesebb közöttük a Kutubia, azaz a könyvkereskedők mecsetje, mely 250 láb magas és alul 50 négyszögű széles. E mecset a sevillai Giraldival egyidőben s valószínűleg ugyanazon mester által építtetett a böles Almanzortól (a XII-ik században) s még régi pompájában maradt meg, hatalmas tornya messze ellátja s mérföldekre jelzi Marokkó városát. A város délnyugati részében vannak a paloták, parkok s a nevezetesebb piacok, a többi városrész azonban zúgutcákból áll.

Gyakori mulatságuk volt utazóinknak a vadászat, melynek még Marokkó városába menve s onnan visszatérve is több helyen áldoztak. Maguk a mörök, Marokkó uralkodó népfaja, szintén szenvedélyesen szeretik a vadászatot, habár inkább csak azért, mivel valóban gyermekies örömmel szeretnek lövöldözni, akár van miért, akár nincs; ünnepek s mulatságok soha sem történhetnek meg lövöldözés nélkül s a város falai között is gyakran kilövik csaknem folyvást vállalkon hordott puskáikat. A vadászatnál különben, mint egyik képünk is tanúsítja, még mindig használják a betanított sólymokat s e mellett van az ausztráliai benszülötték bumerangjához hasonló dobópálcájuk is, melylyel repülő madarakat öldönek. Sajátoság mind a mellett, hogy a madarak rendkívül szelidek; a verebek, melyek a mieinknél nagyobbak s kékes-szürke fejűek (a mörök doktoroknak — tabib — nevezik őket) a tálaikból is kiszedik az edelt s a kigyók sem félnek az ember közelletétől.

A vadászatnál jobban kedvelik azonban a különböző lovagló sportokat. Ezek közé tartozik a puskapor-játék (Lab-el-barud), melyről Woodville is készített rajzot. Szabad tér szélén 12—20 ember ül sorban lóháton, adott jelle mindannyi hátra veti hosszú puskáját és «Allah» kiáltások között egyszerre lő és rohan előre. A rohanás és tüzelés folyton ismétlődik, míg végre a hosszú kaftánok egészen ziláltak lesznek, az arcz tűzbe jó és a lovasok kifáradnak. A játék veszedelmes, de azért igen ritka eset, hogy a lovasok leesnének a lóról, mivel a mörök általában kitűnő lovasok és a nyergek is ügyesen vannak szerkesztve.

Az a mutatvány, melyet képünkön az angol követség tiszteletére a Dukala törzs főnöke bemutatott, a marokkói katonaságnál is gyakorlatban van s habár inkább csak mint ünnepi produkció, vagy magán mulatság. Igen gyakran lehet látni örült nyargalásban levő lövöldöző katonákat, a mint már turbánjaik is lehullanak és csupasz borotvált fejüknél csak egyes hajfürtök nyulnak előre, mint valami szarvak. A katonaság Marokkóban is rendszeres rendkívüli és testőr-katonákból áll. A lovasság (askari), melyet éveken át egy Maclean nevű skót tanított be és szervezett, leginkább hasonló az európai katonákhoz, Martini-fegyverekkel van ellátva és meglehetősen

fegyelmezett. A gyalogság (mahasni), mely winchesteri fegyvereket visel, még meglehetősen barbar állapotban van s békés időben nem is használják őket. A szultán testőrsége (bokhari) nagybörzst négekből áll, válogatott emberek. A katonaság békés időben mintegy 40,000 főre megy, de háborúban száz ezer embert is képesek felállítani. Minden katona magát élelmezi s otthon lakik, de azért a gyalogos naponként csak 4 okeat kap (mintegy 30 kr), s a lovas, mert lovát is maga tartja, batot. A katonaság nagyobb részt a fővárosban tartózkodik s csak lázongások idején küldenek nagyobb számú csapatokat a vidékre.

Ily lázongások különösen a vad őserberber népek között gyakran fordulnak elő, jelenleg a szultán testőre, ki annak halála esetén utóda akar lenni, folyton szítja a belforrongásokat. Ez is egyik oka, hogy a francziák s más európai nemzetek már előre gondoskodnak Marokkó sorsáról s a nép akarata ellenére akarják azt az ő módjuk szerint boldogítani, akár mint az oroszok a bolgárokat.

OH FÁJ BESZÉLNI...

Oh fáj beszélni hűtlenségről
Míg lázban égnek ajkaink,
Ne szálljon kétely szép égtűnkre,
Hova fényt kéj sugára hint.

Ölel át reszkető kezekkel
Szelíd, mosolygó, szép virág,
S kacagja, míg eltűnt sugárát
Szerelmem napja hinti rád.

Ne hajts az álnok hitszegőkre,
Fáj látnuk boldogságotat:
Titkold szerelmed: erdők mélyén
Ibolya szében nyíl, faka.

A nagy világ szíve' nem érti,
Bár könnyed csordult annyiszor!
Részvét helyett, csak gúnyt fizethet,
Vagy lelketlenül eltipor.

Nem érnek ők rá boldogítani,
S más boldogsága fáj nekik,
Ha himpörát durván letörlik,
A tört virágot elvetik.

Legyen szerelmünk tiszta napfény,
Ragyogva milliók felett,
Élvezze fényét jó s az álnok,
És bánja meg, hogy vétkezett.

Te higgy, szeress és rejtse magadba,
Nem boldogít más kivülem,
Szerelmedet csak szívem érzi,
Pihenve áldott szíveden.

LÉVAI SÁNDOR.

MESSZE SZÉP HAZÁMTÓL...

Messze szép hazámtól, távol tengerparton,
Fejemet fáradtan kél kezemre hajtom.

Elmerülve nézek a zúgó habokba,
Lábaimmal játszik kékes színű fodra.

Forró könnyűimet szélnek könnyű szárnya
Ídegenbe dobja, enyelelve, játszva.

Elnézem a délre vonuló sok darvat,
Kérdem: hová? merre? De rám egy se hallgat!

Felöttem a vészek jós sirálva szálldos:
Oh, ha megmutatná utam' szép hazámhoz!

Tenger felszínéről lomha felhők kelnek,
Utjok arra viszen, messze szép keletnek.

Oh, ha arra mentek, álljatok meg, kérlek,
Hadd üzenjek az én édes jó szülémnek.

Mondjátok meg neki, hogyha arra szálltok,
Nem látok én többé rezgő délibábot.

Szomorú fogságom egy helyhez tart köté,
Szomorú fogságban leszek én örökre.

Napjaim és éjjem könnyek között folynak,
Azt sem tudom, mire virrad fel a holnap.

Messze szép hazámtól, távol tengerparton,
Fejemet fáradtan kél kezemre hajtom.

— Szép keletről mintha vándorfelleg jönne,
Mintha benne volna édes anyám könnye.

LÉVAI SÁNDOR.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMÁS FELÉ.

III. rész. — Az olmetúzi várófogásban.

III. Új év, új vendégek.

Olvadni, írni, rajzolni, számolni, faragni, sütni főzni; egymást az ő közbenjárásával és segélynyújtásával a bezártság óráiban is látogatni egészen szabad volt. Társam sütött, főzött, faragott, én olvastam és írogattam, de foglalkozásunk gyümölcsét együtt élveztük, s részesültek benne mások is. Én az írásból csináltam magamnak munkát is, mulatságot is. Munkám abból állott, hogy egy angol szótárhoz magyar értelmezést kezdtem írni, a mulatság ellenben abból, hogy Disraelinek «Fleming Contarini» című angol regényét kezdtem magyarra fordítani. Társam szerette a kész íveket olvasni, de az írást nagyon lassúnak találta és megkísérlettük a dolgon segíteni az által, hogy elkezdtem az angol nyelven írt könyvből magyarul olvasni. Az első kísérlet, noha én már az egész regényt elolvastam s jól értettem volt, mégis sokkal döcögősebben ment, hogy sem élvezetnek lehetett volna mondani; de lassan-lassan beleszóktam s hogy az olvasásban fel ne akadjak, mindig előbb néhányszor magamban mentem az olvasandó lapokon végig, s e gyakorlatnak köszönhetők azután, hogy ezt a regényt elvégeztem, más munkát is vehettünk el, nevezetesen a Washington Irving által írt «Mahomet élete» című igen érdekes életrajzot. De társam azért, hogy a regény tartalmát hallomásból már ismerte, mindig figyelemmel olvasta fordításomat is, és nem egy helyen talpraesett észrevételeket közölt velem, mert hiába, több szem többet lát, s kivált az eredeti szöveg bája olykor annyira megbűvöli a fordítót, hogy mindazt a szépet, a mit érez, hűségesen vissza kívánván adni, észre sem veszi, hogy használt kifejezései itt-ott nem egyszer bizony kissé szokatlanok és döcögősek.

De a szótár készítésében is többször részt vő társam, s kedvét kapott az angol nyelvhez ő is. Épen e tárgy fölött beszélgetünk egy este január elején, midőn ismét figyelmessé lettünk azokra a szokatlan hangokra, melyek új bajtársak megérkezéséről és elszállásolásáról adának hírt. Úgy vettük ki a hosszabb tartamú zsvájzból s a porkoláb kulesainak többszöri csilingeléséből, hogy ezuttal nagyobb csoport érkezett, és már a tulsó oldalt kezdik megszállni, a nagyobb helyiségekben, melyekben szükség esetére nyolcz ágyat lehet egymás mellé sorakoztatni. Mikor a zaj elcsendesült, a kísérő katonák léptei pedig parancsszóra kifelé irányulva elhangzottak, mely sőhajjal üdvözöltük az ismeretlen jövevényeket, kiknek ki- és milétét találgatni hiábavaló fáradság leendett. Annyit bizonyosra fogtunk, hogy hazánkfiak s valamint magunk, ők is ártatlanok.

Egy darabig folytattuk a figyelést, azután visszatértünk foglalkozásunkhoz. Azt a mély csendet azonban, melyet más esteken épen csak a szobák közti folyosón végig sétálgató őr egyhangú s meg-megálló s újra kopogásnak induló hangjai szakítottak félbe, ma többszörös ajtónyitások és a távolból hallható más szaporább léptek, s érthetetlen ugyan, de jól megkülönböztethető beszédhangok, kérdések és feleletek annyira megzavarták, hogy letettük a könyvet és írást, s az ajtó közelében foglalván állást, inkább hallgatóztunk, mint beszélünk, csak egyes megjegyzésekben fejezve ki gondolatainkat és érzelmeinket. Két óra felé járt az idő, ozsonnánk és egyuttal vacsoránk szokott perzei, mikor ismét lépek, ajtónyitások és beszéd hangjai előbb a távolból váltak hallhatókká, azután közeledtek s nagy meglepetésünkre a mi ajtónk előtt álltak meg. A kulesok zörögnek, ajtónk zárja nyílik, s a porkoláb lép be tányéron, párolgó theával teli

kehelyalakú poharat nyújtva felém s németül mondván, hogy ezzel egyuttal megérkezte hírét és legszívesebb üdvözlését küldi a református debreczeni lelkész, de a nevéből a «Könyvest» kimondani nem tudta, s csak a Tóth és Mihály névre, miket kérdőzleg felemlítünk, felel, hogy: igen, igen, az az!

Az érzelmek azt a felzajlást, melyet e jelenet villámsebességgel felidézett lelkemben; hiába kísérletem elemezni vagy érthetővé tenni. Az újépületben szorítottunk volt először kezét s ime itt a bizonyosság, hogy a kézsorítás mélyebb nyomokat hagyott. Egyelőre csak azt kérdeztük, hány évre szól ítélete s a felelet az volt, hogy «kegyelem utján husz évre vasban.» A másik kérdés a velők jött bajtársak számára vonatkozott, de határozott feleletet nem kaptunk, a nevek közül sem tudott egyet is mondani. Csak annyit mondott, hogy két szoba telt meg velők s neveik fel vannak ugyan írva, de az írás nincs nála, s ő a magyar neveket nemcsak fejében nem tudja tartani, hanem olvasni is csak szótagolva, helyesebben csak betűzve. Megvárta, míg a theát megittuk, s köszönetünkkel üdvözléseinket vívén magával, jó éjt kívánt s ránk zárta az ajtót.

Este sokáig beszélgettünk, találgatva az újonnan érkezettek neveit, s a Hajdu Lajosét, a volt szentesi tanárét, csakugyan helyesen találtuk el, mint másnap reggel meggyőződöttünk. Kegyelem utján ő is 20 évre volt elítélve. A többiek szintén Tiszántul voltak otthon, többnyire Bihar-vármegyében, sőt legtöbbször Nagyváradon, kiket már az Újépületben láttunk volt. Ambrus János szolgabíró, Földy János jogtanár a kir. akadémián, Jakab Elek levéltárnok, Fényes Dénes ügyvéd és földbirtokos, és lehet, hogy még többen, kikkel kevesebbet volt alkalmam érintkezni és ennélfogva neveikre már nem emlékezem. Valószínű, hogy ugyanez alkalommal érkezett oda a mostani egyik koronaőr, Okányi Szilárd József is, ki azonban ritkán volt a sétán látható s kivel csak később ismerkedtem meg, látogatására menvén hozzá Könyves Tóth Mihály barátom hívására. Egy Lehoczy János nevű esztergommegei pappal, volt dunaszerdahelyi lelkészszel és ha nem csalódom, még egy csanádmegei pappal, foglalták el egyik nagyobb szobát a folyosó hátulsó felében.

Azonül jannárban alig mult el hét, hogy egy-két uri ember ne került volna hozzánk. Most már katona, pap és világi ember vegyest lett láthatóvá a sétán és mivel többnyire már lakott szobákban helyezték el őket, szobátársaik révén történt köztök és közöttünk az ismerkedés. Február elején azután egy ideig csend volt, mely szinte feltűnt. A hó-vege táján azonban egy este oly erős mozgalom zaja, annyi új hang, annyi ide-oda kavargás vont bennünket az ajtó felső felében alkalmazott kis négyszögű lyukhoz, hogy sokáig tartott feszültségben. Parancsoláshoz szokott férfiak hangjai vegyültek a porkoláb türelmet kerő és csillapító szavai közé. Világos volt, hogy felsőbb rangú katonatisztet hoztak be foglyul, kiket, mivel a vasuti állomásról gyalog jöttek, podgyászszal megrakva és téli öltözetekben, nagy számuknál fogva nehéz volt a szobákban olyan hamar elhelyezni, mint ők óhajtották és némelyike hangosan követelte is. Talán már tíze is járt az óra s a zajgás, ajtónyitások és zárás, kiszolgáló kőkatonák jövése, menése s olykor csendesülési. Azt vártuk, hozzánk is tesznek be újra ágyakat és szállókat, de ez nem történt meg. Azt még is megértettük, hogy Aradról jöttek.

Reggelre azután a változás történt, hogy a sétára külön eresztették ki a katonafoglyokat és külön a polgári rendűeket, a mi azonban nem sokáig tartott, s márczius elején már hat órákor

kinyitottak valamennyi ajtót s tizenegyet járhatunk tetszésünk szerint szobáról-szobára, vagy a folyosón és előcsarnokokban föl-alá, mit akkor eslekedtünk, mikor az időjárás miatt jobb volt benn, mint kinn, vagy pedig, ha az idő csak kissé tűrhető volt, az udvarban. Az ismerkedés az új lakókkal eleinte kissé lassan ment, de ment. Mindig találkoztak kezdeményezők. Egyik-másik már korábban ismerős volt egyik-másik polgári társunkkal, s az a tény, hogy egy ügynek voltunk, ha nem is mindnyájan fegyveres — bajnokai, most pedig áldozatai, elég hamar megszötte közöttünk a jó bajtársi viszonyt, mit az a körülmény sem lazított meg, hogy a volt katonatiszteknek elengedtek a bilincsfordozást, úgy hogy egy szép reggel mindnyájan a nélkül jelentek meg közöttünk s valóban nevetnünk kelle, hogy a nem katonatiszteteket, és különösen a mindenféle hitfelekeztet papokat, tanárokat, írókat és szolgabírókat, levéltárnokokat és ügyvédeket tartották akár nagyobbféle büntetésre méltóknak, akár azoknál veszedelmesebbeknek.

Ez volt az utolsó tömeges beszállásolás 1850-nek első negyedében. Itt volt «Magyarország kicsiben,» mint nem egyszer büszkén mondogattuk. A katonatisztet közt minden fegyverem és a hadnagytól az ezredesi minden rang volt képviselve, de bár a többség magyarországi születésű volt, nem hiányoztak más nemzetek fia sem, kik a német közmondás szerint: «mitgehangen, mitgefangen» — ide jutottak, s kevesebb mult, hogy a «mitgehangen» is nem érte őket.

IV. Életünk 1850-nek első felében.

A testszük ségeinek kielégítése, mint az élelmzésünkről való gondoskodás, öltönydarabjaink rendben, jókarban és tisztán tartása még helyrehozása s a mennyire magunk tehattuk, tisztogatása vagy mosása adása és a tisztának s kijavítottnak visszaváltása: továbbá mozgás a szabadban, megtoldva testgyakorlatokkal a bezártság idején; rendszeres szellemi foglalkozás; változatos társalgás, társas játékok, néha a kedélyálatpotnak megfelelő dalnak halk elzengése; a nélkülözhetetlenek tartott dohányszás, hol szivar, hol pipa alakjában, s az esteli 9 órákor kénytelenségből eloltott világlítás után, mert sőtétben mozogni nem élvezet, előbb leheverés, azután a testnek alváshoz elkészítése, némelyeknél esteli bőséges mosás, másoknál egyszerű levetkezés által, — ez volt a napirend, s mind a mellett, hogy a napi huszonegy órából aránylag igen sok maradt épen a teljes téttelenségre, úgy mint esteli kilencz óráról reggeli ötig vagy hatig, télen hétig is, mesterség volt a fenn elősorolt kevés és többnyire csak saját személynünk körül forgó teendőket oly módon beosztani, hogy az unalomnak tér ne maradjon. — Voltak, kik körmeik idomításával töltötték meg a teendők sorát, vagy a hajnak, bajuszának, szakállnak gondozásával.

A kik meg voltak bilincsel és lánczczal terhelve, sokkal hamarabb kiháradtak akármilyen mozgásban, mint a nem terheltek. Vajmi kellemetlen volt a láncczok zörgése is és bár minden lehető elkövettek, hogy az a vas ne sirjon-ríjon, egészen elnémitani nem sikerült. Hisz még éjjel is minden mozdulásnál megesörrent, teljesen mozdulatlanul pedig alig hiszem, hogy valaki tudná az egész éjet átheterni. Ehhez a porkolábra néve is az a megerhelő munka járult, hogy minden meglánczoltnak este be kellett adnia a lakatjába való kulesot, hogy vetkezhessen, s mikor gondolta, hogy már levetkezett, a lakatot újra bezárni s megvizsgálni, hogy a bilincs rendben van-e. Reggel azután ismét várni kellett, míg a porkoláb beadja a kulesot, csak azután lehetett mosdani és öltözködni, s ha nem akarta, hogy a porkoláb illeszse rá a bilincset, magának kelle azt tennie, vagy szobátársai

valamelyikével tétetnie, hogy mire a porkoláb jó nézni, már mindenrendben legyen s a kulcsot ismét elvihesse. Időtől-től volt ez is, és nem tehetvén róla, el kelle tününk. Volt olyan társunk is, kit olykor szivgörcs-féle rohamok leptek meg. Egyszer bilincses kezével talált fájó oldalához kapni, s azt vélte észrevenni, hogy a hideg vasláncz érintésbe jutván mellével, mintha éles fájdalommal némileg enyhültek volna. Később szándékosan nyomogatta a hideg láncz-nak szemétkéblére, s azt állítá, hogy csakugyan csillapodást érez. Czuczor Gergelyről olvastam, de több másról is, kik vasra voltak elítélve, hogy kiszabadulván, a bilincseket megvásárolták és drága emlékül magokkal vitték. Nem tudom, említett barátunk nem érezte-e magát szintén indítatva, kinszenvedései enyhítője iránti ragaszkodásból hasonlóképen cselekedni. Ezt azért nem tudom, mert mikor 1852-

A MAROKKÓI SZULTÁN PRÓBALÖVÉSE AZ AJÁNDÉKUL HOZOTT FORGÓPISZTOLYVAL.

ben elváltunk, még nem mehetett haza, hanem elvitték más várba. Utóbb megtudtuk, hogy Josephstadbba tették át többet szabadult ki 1856-ban husvét táján.

Minél többen kerültek hozzánk, annál változatosabbá lett a társalgás. Nekem, kit már 1849-ben jan. 2-án kiragadtak a szabadság öléből, az 1848-dik évnél végén történt dolgokról sem volt személyes tudomásom, a nagy 1849-iki eseményeiről pedig csak nagyon töredékes és fogyatékos ismeretekkel bírtam. Most hogy köztünk a szólásszabadságot semmiféle tekintet nem nyűgözté, mivel a társadalom mindenféle rétegeből, az ország mindenféle vidékéről, különböző időkben és utakon itt összekerült társaink egyéni nézeteikben, tett tapasztalataikban és érzelmeikben egymástól, mint nagyon természetes, nem kis mértékben különböztek: nekem rendkívüli élvezetem telt benne, be-

szelgetéseiket, a néha egész vitákká fölmelegedő véleménykülönbségeket, a nézetek, érzelmek és vélemények nyilvánításának egy-egy beszélő természetéből folyó árnyalatait megfigyelni, s a hol nézeteltéréseket észleltem, bővebb nyilatkozatok előidézésére végeztet közbeszólni, vagy az itt hallott állítások részleteiről később hol az egyiket, hol a másikat külön megkérdezni. Ily módon nemcsak az átmenetet az 1848-ik évről az 1849-ikbe tanultam sok oldalról ismerni, nemcsak a nagy év kimagasló tényeit egymással okszerűn összekötni, hanem a tényeket megelőző, kísérő és követő körülményekről is világos képeket alkotni, a szereplő személyeket mintegy munkaközben szemlélni és végre megérteni azt, a mit nagyon sokáig nemcsak érthetetlennek, hanem teljes lehetet-

még egyre sajnó, még egyre háborgó lelkeink megnyugtatóására.

Bekövetkezett ezután a csendesülés, a személyes ügyek előhozakodása, a bizalmasabb érintkezések, a kisebb csoportokba oszlás, a barátkozások, és végre az a fesztelen, változatos társalgás, mely egy-egy, a világtól félreeső fűrdőben a hosszabb ideig oda gyűlt beteg és nem beteg vendégek közt, miután egymással megismerkedtek és meggyőződtek, hogy kifogástalan jellemű társak közt vannak, egymásra lévén utasítva, valamennyi részvevő javára csakhamar ki szokott fejlődni.

A jellem, izlés, hajlam, tehetség, képzettség sokfélesége, a ránk mért évek számának és sok más mellékkörülménynek tömördek változatosága a csendes szemléltre nézve a megfigyelés

betűkkel volt végig kiczirkalmazva. Ezt azután nemcsak a címzettnek adták tudtára, szabadságára hagyván, akarja-e a levél íróját pár sorral értesíteni, hogy levele megérkezett ugyan, látta is, az írást megismerte, de elolvasásul nem adták kézhez ilyen s 'olyan 'szabálytalanság' miatt; arra azonban figyelmeztették és e lecseke azután valamennyinek szólt, hogy ha azt akarja, hogy hazulról érkezendő leveleit kezéhez vehesse, értesítse levelezőt a szabály tartalmáról, mely csakis német nyelven és kétértelmű kifejezések, vagy más, bármilyen nyelvű beszúrások nélkül irt leveleket enged az 'államfogyokkal' közölni.

Komolyabb megrovásban részesült egyszer egy Zemplén megyéből ilyen cím alatt érkezett levél: 'An H. N. N. Staats-Rebhuhn in Olmütz'.

ANGOL KÖVETSÉG MAROKKÓBAN: A DUKALA-TÖRZS LOVAGJÁTÉKA.

A KÜLDÖTTSÉG FOGADTATÁSA DUKALÁBAN: A FŐNÖK ZENÉSZEL.

MAROKKÓI SOLYMÁSZ.

ANGOL KÖVETSÉG MAROKKÓBAN.

lennek tartottam volt, a Világosvár alatti síkságon végbement leszerelést!

'Ujenczok, iskolázatlan ujenczok voltunk mi mindnyájan, kik a forradalomban résztvettünk, a kormányzótól s kormánybiztosoktól kezdve a legutolsó községi jegyzőig és bírőig, az érsekektől kezdve a káplánig és iskolamesterig, a főispántól kezdve a várnagyig, a hadvezérektől kezdve az altisztek legtöbbjéig. Hát még a honvédség zöme, gyalogság, lovasság, tüzérség, szerkesztet, műszaki csapatok, élelmezési, egészségügyi osztályok az utolsó markotányosig és a tábori messziről kísérő czigányig.' — Ezt a vallomást lehetett ezer változatban hallani naponta, és ezerszer ismétlődve végre általánosan elfogadott közvéleménnyé jegezedett köztünk, mi annál könnyebben ment, mert egyfelől némileg melegségül, másfelől némileg vigasztalásul kínálkozott a haza sorsa fölött még egyre tépelődő,

kifogyhatatlan anyagból kínálkozott, egyuttal pedig okul, alapul és alkalmul szolgált egyes kisebb csoportok képződésére, melyeknek tagjai azután, a nélkül, hogy zárt köröket alkottak volna, még is rendszeren egymással szerettek társalogni; mihielyt azonban egyszer-mászor valamely szokatlanabb hírek nesztét vettük, mint az anyatyúk hívására a csirkék, mi is azonnal egy csomóba gyűltünk, és rendszeren csakugyan megmondolásra való dologról értesültünk, mely azután magunktartására is volt befolyással. Így például egyik-másik társunknak levele érkezett, melyet a téparancsnokság, miután hivatalból kibontá s átolvasá, bejelentett ugyan az illetőnek, de azt ki nem szolgáltatá, mert hát 'nem német nyelven' volt írva, vagy német szövegében gyanus kifejezéseket véltek észrevenni, vagy itt-ott egy pár magyar szót fedeztek fel benne, mindamellett, hogy az egész levél latin alakú

Hiába magyarázgatta a címzett bajtárs a levéllel személyesen hozzánk fíradott őrnagy úrnak, hogy a levél írója, mint bizonyosan a levél tartalma is igazolja, csak keveset ért németül és csak szótár segítségével írta meg a címet is, a szótár szerint pedig a 'fogoly' szónak hihetőleg első jelentése a Rebhuhn. 'Papierlap!' kiáltott fel indulatosan az őrnagy, e mentetetést végig sem hallgatva. 'Az urak azt hiszik, 'wir lassen uns papirl'n' (gúnyt engedünk magunkból fűzni). Biztosíthatom az urakat, hogy önök fogják húzni a rövidebbet, mert hatalmunkban vannak.' 'Igen is, — felelő önérettel a jelenlevők egész csoportja, — de csak addig, míg a hatalmukban vagyunk, a mi utóljára is nem fog örökké tartani; de figyelmeztetjük őrnagy urat, hogy nem igazság a foglyokat tenni felelőssé olyanokért, a miket fogásában soha sem volt honfitársaik tudatlanságából, és a fogházi szabályok nem

jelek hiányoztak, mert a testek már egészen elrohadtak.

A villamos készülék, melylyel a hid alatt elrejtett dinamit fel lett robbantva, külföldi készítmény volt. Mily módon, és ki által történt a felrobbantás, azt nem lehetett kideríteni, mivel az alagut torkolatát egy erősen járt kocsit alatt elrejtett vaslemez fődte be; valószínű tehát, hogy a robbanás pillanatában, midőn a katonasírok szintén a levegőbe repültek, a legközelebb álló lovas őrszemek figyelme pedig másfelé irányult, a tettesek észrevétlenül ellillantak.

Tíz közembri, két tiszt és egy kúrtos vesztették életüket ez alkalommal. A vizsgálat kitüntette, hogy az egész vonat porrá zúzatott volna, ha a robbanás négy percczel előbb történik.

Az egyik hullá ujján talált gyűrű persa ötvös készítménye: a türkiz értéke mintegy 200 rubel. Teheránban nem akadt aranyműves, ki a munkát magának elismerte volna, holott rögtön a merénylet elkövetése után, a gyűrűt külön futárral az ottani orosz követhez küldték.

A sz.-pétervári bonczani intézetben preparált két hullára nézve a szakértők véleménye lényegesen megoszlott.

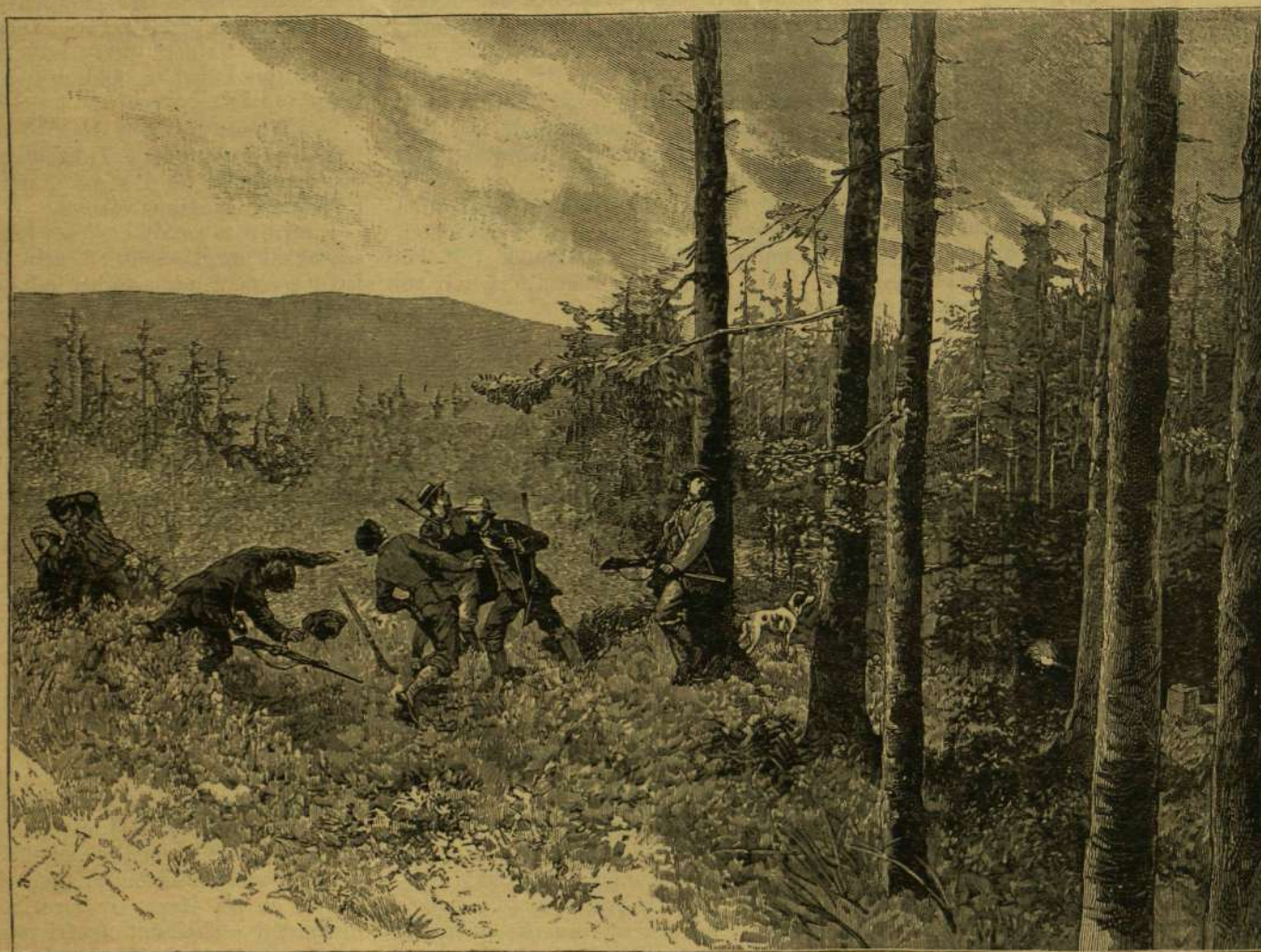
A FRANCZIA-NÉMET HATÁRVILLONGÁS.

Mióta a Schnäbele-ügy ismét élessé tette a francziák és németek közti viszályt, alig mulik el hét, melyen kisebb-nagyobb esetpátek ne adnák elő magokat a német és francia határörök közt. De jelentőségben messze fölülmulja az eddigi összeütközéseket az, a mely szept. hó 24-én izgatta fel újra a kedélyeket, s melynek már áldozatul is esett egyik szereplője. A mondott napon ugyanis, szombaton egy francia társaság vadászgatott Allarmont közelében, közel Vezincourthoz, a Vogézek közt, a midőn kettőjüket, névszerint Brignont, ki azóta meg is halt sebeiben, s Wangen nevű dragonos-hadnagyot, egy Kaufmann Rikhard nevű német erdővéd golyója leterítette. A megindított nyomozás rendén Kaufmann azt vallotta, hogy csempészeknek vélte a francziákat, a kik ellen kiküldve volt, s miután azok ismételt „Halt” kiáltására sem állottak meg, rájuk lőtt. Hozzátette azt is, hogy ezáltal csak hivatalos kötelességének tett eleget, mert a német hivatalos tényfölvétel szerint úgy Kaufmann, mint a francziák német területen állottak.

Kaufmann, ha átlépte a neki adott utasításokat. Egyelőre már eddig is mintegy 20,000 frnyi kárpotlást kapott Brignon özvegye. De Rochefort, az „Intransigeant” egy éles cikkében, a mellett foglal állást, hogy Brignon özvegyét a francia nemzet vegye gondoskodásába, ne pedig férjének s gyermekei atyjának legyilkolója.

Kétséget sem szenved, hogy ezt a szenvedélyes nyelvet némileg igazolja a vezincourti eset. Mert valóban a dolognak minden tárgyalagos szemléltetője előtt nem az a főfontosságú körülmény, hogy vajjon a francia vadásztársaság csakugyan átlépte-e a német határt vagy nem; sem az, hogy Kaufmann csakugyan csempészeknek vélte-e őket. A megdöbbentő és kárhoztató momentum mindenesetre az a készség, melylyel ezek az urak minden, még a legcsekélyebb vélt provokációra is gyilkossággal felelnek. Ezt nem szépiheti a diplomácia semmi hivatalos mosakodása sem, s letörülhetlen szégyenfolt marad a humanitás századában a polgárosulás ugynevezett zászlovívió néven.

A gyászos tett színhelye azon erdőségek egyike, melyek a Vogézek lábában terülnek el és „Forêts des bois sauvages” (vad erdőség) néven

A VEZINCOURTI ESET. — BRIGNON ÉS WANGEN MEGLÖVETÉSE.

Míg egy része határozottan európai fajú embert látott benne, addig mások Ázsiáról, nevezetesen Persiáról beszéltek. A csontvázak jelenleg a sz.-pétervári orvosi muzeumban vannak felállítva.

Hir szerint elutazása előtt a császár írásbeli értesítést kapott a nihilista-bizottságtól, melyben tudtára adták, hogy a reája kimondott halálos ítéletet végre is fogják hajtani, ha eddigi útját továbbra is folytatja.

Nagyon valószínű, hogy a robbanás készakarva lőn néhány percze elhalasztva azon czélból, hogy a merénylet inkább fenyegetésnek tűnjön fel.

Ezt leginkább abból következtetik, mivel a megtalált villamos készülék oly érzékenynek mutatkozott, hogy a robbanásnak mulhatatlanul a kívánt pillanatban, nem pedig 4—5 percczel később kellett volna megtörténnie.

Mindez azonban csak pusztá feltételezés, de annyi bizonyos, hogy ezentul még a legnagyobb elővigyázat dacára is attól kell tartani, mi szerint a merénylők gaz-szándékukat előbb-utóbb végre is fogják hajtani, ha csak a császár bölcsessége idejekorán a baj elejét nem veszi, mit szívükből óhajtnak.

A francziák ezzel szemben tagadásba vették, hogy hallották volna Kaufmann figyelmeztető szavát, s azt is kijelentették, hogy a német határtól távol állottak. Úgy látszik, hogy a határkérdés ezen a ponton nem egészen van tisztázva. A német határ ugyanis itt benyulik Franciaországba, s lehet, hogy a francziák épen ezen a földnyelven állottak a kérdéses időben is. Az is megjegyzésre méltó, hogy itt némi erdőségei vannak Németországnak francia területen belül, melyek közötti egyezmény értelmében a német erdőségek föl vannak jogosítva bizonyos francia terület átlépésére, hogy azokhoz jussanak.

Akárminth álljon is a dolog, tény, hogy ez incezens kinos feltűnést keltett egész Európában, bár a francia sajtó észrevehető mérsékléttel tárgyalta az ügyet, s másfelől a német kormány is sietett sajnálatának kifejezést adva, kárpotlást ajánlani fel, a mi szerencsésen elejét is vette a további bonyodalomnak. Mindazonáltal a dolog elég komoly symptómája annak a feszültségnek, mely jelenleg a két ország között fennáll, s azt mutatja, hogy minden pillanatban csupán hajszálon függ, hogy a két állam közötti béke fenekesül fel ne zavartassék.

Majd elvállik, megbünteti-e a német kormány

ismeretese. Ez erdőség egy emelkedett pontjáról elragadó kilátás nyílik egyfelől a Donon magaslataira, másfelől a Raon-Sur-Plaines-i és Raon-lès-Leau-i tanyákra. Ezen a mohával és harasztal szőnyegezett s szétszórt sziklakkal és fatörzsekkel borított emelkedésen halad végig az az út, mely francia földön visz keresztül, de csak néhány ölnyre, párhuzamosan a határvonalall.

EGYVELEG.

* Óriási emlék-szobrot állítanak Olaszországban mindazoknak, kik a novariai ütközet óta egész Róma bevételéig Olaszország egységeért harcoltak. A „Società di Solferino e San Martino” eddig 650,000 nevet szedett össze e czélra s még folytatja kutatásait. A 70 méter magas kerek, torony alakú emlékszobor San Martino csatamezején épül s már nagy-részt készen van.

* A velocziped Washingtonban egészen gyakorlati eszköz lett. Az orvosoktól a távirat-kihordókig csaknem mindenki használja; köztük mintegy 500 hölgy.

* A volapük nyelvet Bajorország összes gymnáziumaiban tanítják a jelen évben, mint fakultatív tantárgyat.

ZSEDÉNYI EMLÉKE.

A kies Tátrafüred kegyeletes ünnep színhelye volt az idei furdőszak utolsó napjaiban. Augusztus hó 20-án leplezték le Zsedényi Ede emlékoszlopát.

Zsedényi Ede, az 1879-ben elhunyt nagyérdemű férfi, politikai életünknek a 30-as évek óta egyik vezéregyénisége, a parlamenti és egyházi tevékenység terén oly kiválóan érdemesült kitűnőség, mint trefásan nevezgetni szokták: az „ország spármajstere” és „lutheránus pápa” minden nyár végén állandó vendége volt a regényes tátraalji furdőnek, a hol egy vizesést ma is az ő zuhanyának neveznek. A hozzá meleg szeretettel ragaszkodó nép gyöngéd tapintattal kedvencz üdülő-helyét, Tátrafüredet szemelte ki a czélra, hogy emlékoszlopát itt állítsa föl.

A furdői haztelepnl jóval magasabban, az „öt forrás”-nak nevezett magas völgy felé van egy szép térs hegyi terras, annak közepére tervezte a szobor fölállítását az eljáró bizottság. Midőn azonban József főherczeg elhatározá, hogy Tátrafüreden nyári otthont épít családjának, mint e czélra kiválóan alkalmasat, készségesen engedték át a kastély számára a helyet s elhatározták az emlékszobrot kissé küljebb, a főlvezető uthoz

közel, nyiltabb helyen, melyre a központi Tátra ormai néznek alá. Zala György erdélyi márványból faragott földmőru műve híven tükrözteti vissza Zsedényi arcvonásait s az egész emlékek valóban meglepő hatása van a vándorra, midőn a nagyszerű háttérrel egyszerre a szemébe-tűnik. József főherczeg családjának nyaralója az emléktől balra szintén látható.

Augusztus 28-án, vasárnap reggeli 9 órakor ünnepélyes istentisztelet volt az új-tátrafüredi protestáns kápolnában, melyben Schönwiesner János ágost. evang. alesperes tartott emelkedett hangulatu emlékbeszédet, mely után az egész közönség, még pedig mind a három — Ó, Új- és Alsó-Tátrafüred közönsége, a megyének sok nemes fia, városi és községi bizottságok az emlék körül gyűltek össze. Itt dr. Jármy László tátrafüredi furdőorvos és bizottsági tag mondott fölavató beszédet, kinek lelkes szavai után dr. Szontagh Miklós új-tátrafüredi furdőorvos és bizottsági tag átadta az emléket gondozás végett a tátrafüredi furdő igazgatóságának, melynek nevében Tetty Nándor igazgató azt átvevén, a zenekar által játszott Szózat és Hymnus hangjainál oszlott el a lelkes közönség, közös ebédre gyűlvén össze a tátrafüredi vendéglőben, mely alkalommal számos pohárköszöntőben emlékez-

kesztett gyűjteményt adott az olvasók kezébe. De némely, különösen politikai dolgok közlését a cenzura még akkor megtiltotta; más, kivált Petőfinek ifjabbkori apróbb műveit pedig a feledés homálya fedte. Azóta lapjaink s első sorban a „Vasárnapi Ujság”, sok érdekes adatot, verset s prózai művet közöltek, a melyek 1879-ben összegyűjtve a „Petőfi Reliquiái”-ban jutottak nyilvánosságra. Az azóta lefolyt nyolcz év alatt ismét serényen buzgólkodtak lapjaink a Petőfi egyéniségének menél teljesebb megismertetésén, műveinek menél gondosabb összegyűjtésén. Az „Ujabb Reliquiák”-ban e szórványosan megjelent apróbb műveket, leveleket, kisebb verseket veszszük összegyűjtve. Baróti Lajos, a ki e gyűjteményt összeszerkesztette és sajtó alá rendezte, valóban dicsegetes buzgalommal kereste föl Petőfinek eddig bárhol megjelent egyes kisebb dolgozatát, a mely mind a „Vegyes Művek”-ből, mind a Halasi Aladár gyűjteményéből kimaradt. Sőt ez ujjabb gyűjtemény néhány oly levelet is magában foglal, a melyet a régebbi esonkán közölt. De Barótinak, mint lelkiismeretes és gondos gyűjtőnek nemcsak az az érdeme, hogy a szétszórt megjelent apróbb dolgozatokat lehetőleg teljesen összegyűjtötte, hanem a hol kételeyi voltak, fölkereste az eredeti forrást, a mennyire

Divald ténképe után rajzolta Biczó Géza.

A ZSEDÉNYI-EMLEK TÁTRA-FÜREDEN.

közelebb, s így szembeöltőbb helyen állítani föl. A főherczegasszony az emlékbizottság előzékenységeinek visszonzásául magára vállalta, hogy Zsedényi emlékét befejezetti, Szepesmegye kitűnő fiának mellszobrát márványból Zala György jeles szobrászunk által elkészített s az emlék és annak parkszéri környezete föntartásáról gondoskodik.

Az emlék kezdetben nyílt pavilonnak tervezett, a mely az erdővel koronázott s gyönyörű kilátást nyújtó réten állott volna, sőt a furdő-közönség áldozatkészségéből állott is már s közelebb volt a befejezéshez, midőn az új terv fölmerült. A bizottság azonban, melynek Gaizágó Salamon, dr. Jármy László, dr. Szontagh Miklós, dr. Szontagh Ábris, Doller Antal, Rakodczay Pál és Pekár Sándor voltak tagjai, csakhamar belátták, hogy az új terv szerint fölállítandó emlékműnek alakja is sokkal méltóbb lesz a kitűnő férfiú nevéhez, de elhelyezése is előnyösebb, — s ennek köszönhető, hogy az emlék aránylag oly rövid idő alatt elkészült s ez idén már leleplezhető volt.

A szép kis emlékkápolnát, melynek rajzát im bemutatjuk, Majunke Gedeon szepesszombati műépítész készítte, ugyanaz, a ki a főherczegi nyaralót s a furdőtelepnek több csinos szállóját is építette. Az emlék most Ó- és Új-Tátrafüred között egy kis réten áll, a főherczegi nyaralóhoz

tek meg a megboldogult jeles férfinak oly sok téren szerzett érdemeiről.

PETŐFI UJABB RELIQUIÁI 1838—1849.*

Mióta a halhatatlan nagy költő hamvaira a segesvári közös sírhalom domborult: a magyar nemzet hasonlíthatatlan érdekekkel viseltetik Petőfinek nemcsak jeles művei, hanem más költőnél számot is alig tevő, úgynevezett apróságai iránt; s nemcsak élete történetét kíséri fokozott mértékű rokonszenvével, hanem minden csekély mozzanatot, mely ama rövid, de dicőségben és balsorsban annál gazdagabb élethez fűződik. Innen van, hogy a Petőfi-irodalom gazdagságra nézve vetekszik a külföld nem egy nagy költőjének irodalmával. Nálunk jóformán Petőfi az egyetlen, a kinek minden sorát szorgalommal jegyzi föl az irodalom bűvára s a szerkesztők szinte meglepetésben részesítik lapjuk olvasóit, ha csak néhány sor verset, vagy levéltöredéket tudnak Petőfitől közölni, a melyek még egyáltalában nem, vagy már régebben, elérték negyven-negyvenöt esztendővel láttak napvilágot.

Mikor Gyulai Pál a Petőfi „Vegyes műveit” 1863-ban kiadta, gondtal és szorgalommal szer-

* Gyűjtötte Baróti Lajos. Kiadja a Kisfaludy-Társaság, Budapest, Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda. 1887. Ára 80 kr.

módjában állt, s így gyűjteménye megbízhatóságra s pontosságra nézve a régiebbt jóval felülmúlja.

Baróti gyűjteményének legfőbb érdekét azonban kétségkívül amaz újabbban napfényre került kisebb dolgozatok képezik, a melyek mindeddig kiadatlanok, mint Petőfinek a történelmi jegyzetei, az erdélyi út leírása, több apróság s néhány levele. Mindezeknek rövid történetével a gyűjtő előszava ismerkedtet meg bennünket. Elmondja mi az új a gyűjteményben s mi volt már közölve.

„A történelmi jegyzetek 1848—49-ből s az erdélyi út leírása írja Baróti — Petőfi hátra hagyott iratai közt találtattak, melyek öcsese halála után a nemzeti múzeum birtokába kerültek. A történelmi jegyzetek mintegy kiegészítik Petőfinaplóját, mely egy ivenjelent meg 1848-ban, kevéssel a márcziusi napok után s úgy szólva nem egyéb, mint e napok története, melyben Petőfi oly nevezetes szerepet játszott.” Úgy látszik, e töredékes jegyzeteket Petőfi csak az események közvetlen hatása alatt vetette papírra s nem szánta közönség elé. Épen ez adja meg legfőbb érdekét e töredékes jegyzeteknek. Szinte látjuk a fiatal költőt, a kit a mozgalom árja magával sodor: a nagyobb, előtte fontosabbnak tetsző eseményeket egy-egy tollvonással jegyzi föl, csak mintegy emlékeztetőül, ha évek múltán e nagy napokra visszagondol. A szaggatott, rövid monda-

Háztartások számára

ajánljuk ismert első minőségű porosz

darabos-, koczka- és diószentünket

ólomzárall ellátott zsákokban 50 kilo tiszta súlyban 78 krral, egész kocsi-szállitmány mellett vámmászánkint 73 krral, díjmentesen egészen a pinczébe berakva.

A Gutmann testvérek köszönbányáinak
eladási ügynöksége.

Központi irodahelyiség V, mérleg-utca 3.

November 1-től kezdve

fiókmegrendelési helyiség VI, Teréz-körnt 5. sz.

Telefonösszeköttetés 637. szám alatt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtáros-
kedésben kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. kir.
egyetemi könyvtárosnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

A MASSAGE.

Ita

DOLLINGER GYULA tr.

A testgyógyászat magántanára a budapesti kir. magyar tudomány egyetemen.

Hat ábrával.

Második átdolgozott és magyarázó kórtörténetekkel bővített kiadás.

Ára füzve 1 forint.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óráüzlete.

BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN

cs. kir. és m. kir. szab. chronometer
és mőrárs, földalója az első
egyedül kulcs nélkül föl-
huzható remontoir
inga-órának
stb. stb.

**ÓRAK 10 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT
ARANY ÉS EZÜST ÉKSZERTÁRGYAK
RÉSZELETFIZETÉSRE**

Küldetve:
London 1871.
Kecskemét 1872.
Bécs 1873. Újvidék 1875.
Szeged 1876. Páris 1877.
Székesfehérvár 1879.
Budapest 1885.

Levelbeli megkeresésekre pontosan választanak.
Képes árjegyek bérmentve. Javítások pont. eszközöltek.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óráüzlete.

KERESKEDELMI TAKARÉK- ÉS HITEL-SZÖVETKEZET

Budapest, Gizella-tér 2. szám, I. emelet.

Van szerencsénk jelenteni, hogy szövetségünk

sorsjegy-egyesületek alakítását

üzletkörébe vonta. — A sorsjegyek vásárlására szükséges összeget elő-
legesen, s így a sorsjegy-egyesületbe belépő tag azonnal 100 drb legértékesebb
sorsjeggyel évente 70 húzásnál fog résztvenni.

Minden sorsjegy-egyesület csak 50 tagot fog számlálni, az első három rész-
let két-két azaz 6 ft egyezre, s további 57 hól havonkénti 2 forint, azaz
összesen 130 ft lesz befizetendő. — A játék 5 évre van tervezve, melynek letelte
után minden egyes tag a sorsjegyekre esett esetleges kisebb nyeresémet valamint
a ki nem húzott sorsjegyek árából befolyt pénzt részvétele arányában ki fogja kapni,
ellenben nyeresémények 10,000 frton fölül azonnal szétosztatnak. — Tervezetek
(prospectusok) kívánatra bérmentve küldetnek.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Benke Gyula, elnök.

Peterdy Lajos, vezérigazgató.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben épen most jelent meg:

NAPLÓ-TÖREDEK

az 1849-iki menekülteket, internáltakat,

különösen

KOSSUTHOT ÉS KÖRNYEZETÉT ILLETŐLEG,

Törökországban és az Amerikai Egyesült-Államokban.

LÁSZLÓ KÁROLY-tól.

Ára füzve 2 frt.

Kossuth Lajos a szerzőhöz 1887 február 10-én intézett sajátkezű levelének
használatával.

Tartalom. Első rész. Törökország. Menekülés Törökországba. — Hogy bántak a
törökök a magyarokkal. Alkudoások a menekültek kiadására. — Bem és többeknek a török
vallásra áttérése. — A török városok kinézése, a házak építési módja a butorozása. — A haza
menni kívánókat osztrák gőzhajók küldetnek Widdinhez. — A török rálásra tértek elszál-
lítása Widdinből. — «Kurbán Bájram» ünnepi szokások. Kossuth tisztelgése Ziah pasánál. —
Az át nem tért magyarok utazásának leírása Widdinből Sumaira. — Sumaiában elszállásolás.
— P. tábornok fondorkodása. — Osztrák bércikiosok érkezése Sumaiába. — A török nyelv.
Újvírti tisztelgés Kossuthnál; lengyel és magyar istentisztelet. — Kossuthné megérkezése
Magyarországból. — A menekültek lázongása; P. tábornok gögös viselkedése. — A porta kül-
döttje megérkezése. Alkudoások a belbebezzetk illetőleg. — A Kossuthal mehetők névjegy-
zéke. — A belbebezzetk utazása Kutahia; elszállásoltatásuk és életmódjuk. — Magyar
istentisztelet a laktanyában. — A «Kossuth-kert». — Kossuth gyermekei érkezése Magyar-
honból Rutkinnál. — Ujabb belbebezzetk érkezése. — A «Hamazán» bört és «Bájrán»
ünnap. — Lajosnap és Kossuth gyermekei visztája. — Kossuthhoz öt angol, francia és olasz
vendég érkezett. — Kiszolgált török katonák elbocsátási ünnepélye. — Bem József altábornagy
halálának híre. — A kutahiai magyar és lengyel fogoly-menekültek névjegyzéke és
havi fizetése. — Újévi nap tiszteleg Kossuthnál. — Kossuth magyar telepet akart felállítani. —
Bem érdemele Kossuth kezébe küldetett. — Dombinszky tábornok elutazása Kutahia. —
Ismét Kossuth-látogatók érkeztek Kutahia. — Keresztény halotti szertartás török laktanyá-
ban. — A menekültek lázongása. — Jó hír az amerikai Egyesült-Államokból. — Ismét osztr.
ügynökök érkeztek Kutahia. — Újabb aggodalmak. — A Kutahiaiban volt magyarok egy
része szabadon bocsátott. — Oláh küldött és cserkeszek látogatása Kossuthnál. — Török
vallásomód. — Házman és Lórody vídlása és magok igazolása. — Julius 4-dike Kutahiaiban.
— Készülődés az Egyesült-Államokba menésre. — Gould Walter arczképei. — Az osztrák és a
török kormány. — Török takarodó Kutahiaiban. — Hogy hagyta el Kossuth Törökországot.
— Kossuth jutalma a hűségért. — Szabadulás Kutahia. — Kutahia leírása. — A kutahiai mene-
kültk a «Mississippi hadihajóra szálltak, azoknak névjegyzéke. — A törökök fővárosát és
ételüket. — A törökök átkozódása. — Török társadalmi élet. — Bepillantás a kőbe.
A törökök étkése. — Török menyegző. — A török nők háson kívül. A török leányok nevelése.

Második rész. Az Egyesült-Államok. Elutazás Törökországból New-Yorkba. — A spezziai
öböl. — Kossuth Marseilleben. — Kossuth Gibraltárból. — Kossuth Gibraltárból Angol-
országba ment és a Mississippi Amerikába. — A Mississippi a fuchali kikötőbe érkezett.
Madeira szigete. — Vihar az oceánon. — Vihar az oceánon ismét. — Megérkezés a new-
yorki öbölbe és kikötőbe. — Hogy fogadtattak a Mississippin érkezett menekültek. Ezek név-
jegyzéke. — A menekültek fogadtatása a városi hatóság által a városokában. — Leírás az
«Irving houses» hotelnek, melybe a menekültek szállásoltattak s hogy töltötték azok az időt
a Kossuth megérkezéig. — A menekültek a new-yorki magyarok által bántalmaztattak.
— Kossuth megérkezése a new-yorki kikötőbe. — Kossuth megérkezése New-Yorkba és fogad-
tatása. — A New-York városa által Kossuth tiszteletére adott «banquet». — Kossuth körútra
indul az öt meghívó városokba. — Kossuth Philadelphiában. — Vasutoni utazás az
Egyesült-Államokban. — Kossuth Baltimoreban. — Kossuth Washingtonban. — Kossuth
fogadtatása a szenátorok házában. — Kossuth fogadtatása a képviselők házában. — Indiánok
tisztelgése Kossuthnál. — Kossuth anyja halálának híre. — Kossuth Annapolisan.
— Kossuth Harrisburgban. — Pittsburgba utazási kellemetlenségek. — Kossuth Pittsburg-
ban. — Kellemetlen «intermezzo» Pittsburgban. — Kossuth Clevelandban. — Kossuth Co-
lumbusban. — Kossuth Cincinnatiában. — Szellemdézönök. — Cincinnati leírása. — Utazás
Indianapolisba. — Kossuth Indianapolisban. — Kossuth Madisonban. — Kossuth Louisvil-
leben. — Utazás Saint-Louisba. — Kossuth Saint-Louisban. — Saint-Louis leírása. — Utazás
New-Orleansba. — Kossuth New-Orleansban. — «Lunch» (vesztás). — Methodist isteni-
tisztelt. — New-Orleans leírása. — Utazás vissza New-Yorkba. — Megállás Mobilban.
— Utazás folytatása a megállás Montgomeryben. — A kis folyói gőzhajók leírása. — Utazás foly-
tatása New-Yorkba. — Kossuth visszaérkezett New-Yorkba. — Kossuth meglátogatta még
Worcestert, Bostont. — Kossuth Bostonban. — Kossuth ismét New-Yorkban. — Julius 4-ike
New-Yorkban. — Kossuth elutazása Angolországba. — Kossuth elleni vád s annak megzafolása.

FRANKLIN-KÖNYVTÁR.

PULSZKY FERENCZ
ÉLETEM ÉS KOROM.

Szerző fénynyomatu arczképével.

Két kötet. Második kiadás. Ára 5 frt.

DURUY VICTOR
VILÁGTÖRTÉNELEM.

Átdolgozta és Magyarország történetével bővítette
Dr. BALLAGIALADÁR

Ára vászonbaktőve 3 forint.

A MI AZ EMBERT KÖRNYÉKEZI.

Olvasmányok a természetvilágából a művelt közönség
s az ifjuság számára.

Dr. Berlin munkája nyomán a hazai viszonyokhoz alkalmazva írták többen.

147 ábrával. Szerkesztette: HOITSY PÁL. Ára köte 3 frt.

JULES VERNE
A FÖLD FELFEDEZÉSE.

Magyarra fordította és tárgymutatóval ellátta
Dr. Brozik Károly.

I. KÖTET: A hűség utolsó története a legérték-
esebb a XVIII. századig.

II. KÖTET: A XVIII. század híres hajóit

Egy-egy kötet ára füzve 2 frt.

SALAMON FERENCZ
MAGYARORSZÁG A TÖRÖK
HÓDÍTÁS KORÁBAN.

MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS.

Ára füzve 2 frt, vászonbaktőben 2 frt 50.

43-DIK SZÁM. 1887.

BUDAPEST, OKTÓBER 23.

XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG

egész évre 8 frt

félévre — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK:

egész évre 6 frt

félévre — 3 •

Külföldi előfizetőknek a postai
meghatározott viteldij is eszolandó

BONNAZ SÁNDOR,

CSANÁDI PÜSPÖK.

Az ősrégi csanádi püspöki egyházmegye a je-
len év folytában nevezetes örömmünetet
ült, apostoli lelkű s a jótékonyág gyakorlá-
sában páratlan püspökének, Bonnaz Sándornak,
ötvenéves papi és huszonöt éves püspöki jubi-
leumát.

Bonnaz a nyolczvannyolczadik püspök a csa-
nádi püspöki széken. Szent Gellért vértanu volt
az első a sok jeles és kitűnő egyházi fejedelmet
számláló hosszú sorban. A csanádi püspökséget
még az első magyar király, Szent István alapí-
totta Ochtum lázadó pogány vezér legyőztetése
után s annak elkobzott javaiból dúsan adomá-
nyozta s az Ochtum vezér legyőztetésében vezér-
kedő Csanádnak addig Marosvár nevű, ezóta
Csanád nevet viselő székhelyére helyezte a püs-
pökséget, a tizenegyediket, melyet a szent király
alapított. Első püspökévé pedig az olasz főnemes
Sagredi-családból való Gellértet nevezte ki, ki a
magyarok megtérítésében már addig is nagy
segítsége volt az apostoli buzgalmu királynak —
s nyolcz évvel túlélt őt, de 1046-ban, I. Endre
király alatt az ismét fellázadt pogány magyarok
által kegyetlenül megöletett és a Kelenberezről
— mely róla maig Gellérthegynek nevezetik —
letaszítottatott a Dunába.

Csanád első püspökét jeles és buzgó utódok
hosszu sora követte — míg e hosszú soron is-
mét egy idegen családból származó, de szintoly
buzgó és lelkes utódhoz, a francia nemes csa-
ládból eredt Bonnaz püspökhöz érünk.

Elég legyen e hosszú sorból csak néhányat a
legnevezetesebbek közül fölemlíteni, kiknek neve
össze van forrva a későbbi századokban sok
megpróbáltatást szenvedett csanádi püspökség
történetével.

Szent Gellért első utóda Maurus püspök volt,
ki Gellértnek már előbb is jobb keze vala a ma-
gyarok térítésében. 1083—1114-ig, tehát Szent
László és Kálmán királyaink alatt, egy Esterházy
(még akkor Estorágy) Lőrincz ült a csanádi püs-
pöki széken, Kálmán király egyik legfőbb taná-
csosa és segítője az állami és törvényhozási dol-
gokban. A tizenkettedik század végén s a követ-
kező elején II. János volt a csanádi püspök, ki a
római pápák legkitűnőbbikénél, III. Incezenél is
nagy tekintetben állott. Utóda, Dezső (1202—29)
nevét az Arany Bulla aláírói közt találjuk.
Utóda, Bulcsi a tatárjáráskor volt Csanád püs-
pöke s csodálatos módon menekült a tatárok gyl-

BONNAZ SÁNDOR CSANÁDI PÜSPÖK.

Biczó Géza rajza